

Temesi Ferenc

Nagyságos Géza fejedelem emlékére

Temesi Ferenc
(1949, Szeged)
író, műfordító,
Kossuth-díjas

Szócs Gézával a Házsongárdi temetőben találkoztunk 1976-ban. Ő vitt el az egy napja eltemetett Szilágyi Domokos sírjához. A magyar-román kulturális csereegyezmény keretében voltam Romániában mint fiatal író, akinek még a Szépirodalmi Kiadóban volt fogságban az első könyve. Gézával mindjárt összelekedtünk („Baszknak születni Spanyolországban /.../ Hajjaj...”), amint ott csúszkáltunk a novemberi sárban („és az ekével felforgatott temetők”), varjúkárogás és sötétbarna falevelek között („elkotródna az országrontók / és akkor megint az országépítők /.../ ezek”). Sírt a köszörű: a ledöntött sírkövekről csiszolták le a magyar és szász neveket. Az új sírokon csupa ősi dák név.

„A román embereknek be tudták magyarázni: mi vagyunk az okai, hogy nem megy a szer” – mondta Géza.

Ballagtunk a múltunkban. „És még ti mondtátok, hogy így hozta a történelem, a magyar sors meg a Jézuska.” Géza szemüvegén csillámlott az indulat. „Ha tudnád, mennyire utálok a magyarkodókat. Ahogy nálatok mondanák, én az urbánusokhoz húzok. De ez itt már nem tréfadolog, öreg. De nem ám!” Hallgattunk. „Ahol a sorsjegyárus rongyos, ott baj van” – mondtam már az utcán.

Nem feledem, míg élek: Gézánál hallottam először Joyce hangját, amely kicsit Weöres Sándoréra emlékeztetett. Ez a hang búcsúztatott Kolozsvártól. Ebből a találkozásból évtizedekig tartó levelezés lett. A családban volt egy ifi válogatott vívó, tán Géza sógora (?), aki sűrűn járt magyarországi viadalokra, és vitte a Gézának

küldött könyveket, nagylemezeket, magnószalagokat.

A politika eltérítette mellőlem Gézát a gatyaváltás után, de van egy titkos temető, ahová a barátaink hibáit földeljük el. Volt egy közös barátnénk is: Kemenczky Judit, a költő, ójapán, német, angol műfordító, festő és misztikus.

És akkor Géza Budapestre költözött, s miközben írta korszakos verseit, ragyogó prózáit és mives drámáit, politikai szerepvállalása miatt egy buborék alakult ki körülötte. Azt se bocsátják meg, ha tehetséges vagy, de ha még a nemzeti politikába is beleártod magad, kiközösítenek. Emlékszem, amikor rávettem a Magyar PEN Club vezetését, hogy írjunk levelet Gézának, és kérjük fel elnöknek. „Jó, jó, csak el ne fogadja” – mondták páran. Gézának addigra már elege lett a kultuszalomtitokból, az apparátus ellenállt terveinek. Én már huszonvalahány éve voltam alelnök, ha akartam volna az elnökséget, megtehettem volna. De Gézát akartam elnöknek. És hihetetlen, de sikerült. Géza feltalálta a Janus Pannonius (nemzetközi) Költészeti Nagydíjat, és ezzel visszatette Magyarországot a világirodalmi térképre. Tíz éve a világon mindenki tudja, akit érint, hogy a költészeti Nobel-díjat Budapesten adják. Kivéve a magyarokat, mert ez világirodalmi díj. Fordítókat és pályakezdőket is díjaznak. A könyvkiadás is beindult. Mindehhez Géza teremtette elő a szükséges pénzeket.

És akkor jött az erre az évszázadra kirótt világvilágjárvány. Géza nem hitt a Covidban, de a vírus hitt őbenne. Apja a halálával kinyúlt

a sírból Géza után, és magával vitte. Zárójel. Amikor a Szekuritáté tudni akarta, hogy mi van abban a zárt szekreterben, amelyhez csak Gézának volt kulcsa az apjánál, Géza szégyenlősen elmosolyodott besúgó atyja kérdésére, és őszintén felelt neki: „Csokoládé”. Ezért mondom én, hogy itt, Kelet-Közép-Európában elég realistának lenni, mert a valóság tiszta szürreál. Zárójel bezárva.

Géza nyaggatott időnként, hogy mikor lesz már kész az ígért, róla írandó dolgozatom. „Kellt neked ekkora életművet írni, még át is

írhatod, újakat írhatok helyettük, az élő író mindig elmozdul” – mondtam neki. Hát most már nem mozdul el. Dolgozom a dolgozaton – kifosztott szívvel, de állhatatosan –, amelyben bebizonyítom, hogy Szócs Géza a magyar nemzeti avantgárd nagyhercege volt. Korszakos nagysága irodalmunknak, amely egy és oszthatatlan. Szeretném, ha róla elnevezett díj is őrizné emlékét. De legfőképp: folytatni kell a munkáját. És új fordítógenerációt kinevelni. Csak így tudunk kikerülni a szellemi karanténból, amelybe zárni akarnak. Hányadszor is, Uram?

Benedek József: Szárnyalás